

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **K. D.**, IČO : X., zastúpenému JUDr. E. Ž., proti žalovanej **A. H.**, zastúpenej JUDr. Ľ. B., **o zaplatenie 3 143,46 € (94 700 Sk) s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 6 C 213/2007 o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 26. januára 2009, sp. zn. 1 Co 187/200 rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove z 26. januára 2009, sp. zn. 1 Co 187/2008 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Humenné rozsudkom zo 7. októbra 2008 č.k. 6 C 213/2007-93 zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcovi 47 350 Sk s 9% úrokom z omeškania z dlžnej sumy ročne od 13. apríla 2007 do zaplatenia, do 15 dní od právoplatnosti rozsudku. Zastavil konanie o zaplatenie úroku z omeškania vo výške 0,5 % ročne zo sumy 94 700 Sk od 13. apríla 2007 do zaplatenia. Vo zvyšnej časti žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na ich náhradu. Mal za preukázané, že podaná žaloba bola čiastočne dôvodná. Žalobca, ktorý sa domáhal náhrady za schodok na zverených hodnotách, ktoré je zamestnanec povinný vyúčtovať, preukázal, že mal so žalovanou uzatvorený platný pracovný pomer na dobu neurčitú, že bola uzatvorená písomná dohoda o hmotnej zodpovednosti a že došlo ku schodku. Schodok a jeho výška boli preukázané výsledkami inventúry voči priebehu a záverom ktorej žalovaná nemala žiadne výhrady. Výška schodku medzi účastníkmi preto nebola sporná. Súd prvého stupňa mal za to, že sa žalovaná zbavila sčasti zodpovednosti a to tým, že preukázala že žalobca nevytvoril na pracovisku také podmienky, ktoré by jej umožňovali mať zverené hodnoty neustále vo svojej moci. Jednou zo základných podmienok naplnenia dohody o hmotnej zodpovednosti je to, aby k veciam a iným zvereným hodnotám

mal prístup len hmotne zodpovedný zamestnanec, a teda mohol so zverenými hodnotami nakladať. Je na zamestnávateľovi, aby vytvoril takéto podmienky, napr. oddelením priestoru, vybavením predajne trezorom a pod. V danom prípade žalobca také podmienky vytvoril až po udalosti, pri ktorej došlo ku krádeži telefónnych kariet. Podľa názoru súdu sa žalovanej nepodarilo zbaviť sa zodpovednosti celkom, aj keď bolo preukázané, že k odcudzeniu telefónnych kariet došlo tretou osobou, zrejme neznámym páchatelom. Tento páchatel neprekonal žiadnu prekážku, nepoužil voči žalobkyni žiadne násilie, a využil len skutočnosť, že žalobkyňa bola zaujatá obsluhovaním ďalšieho zákazníka. Tým že pri práci bola neopatrná, a nechala sa zaujať zákazníkom natoľko, že umožnila páchatelovi krádež telefónnych kariet, nemôže sa zbaviť zodpovednosti, ktorá jej vyplýva z uzatvorenej dohody o hmotnej zodpovednosti. Súd prvého stupňa vyhodnotil vykonané dôkazy tak, že ku schodku došlo z dvoch dôvodov. Jednak neopatrnosťou žalovanej a jednak nevytvorením primeraných podmienok zo strany žalobcu. Mal za to, že tieto dva dôvody sú rovnocenné a preto zodpovednosť za schodok rozdelil rovnakým dielom pre zamestnávateľa i zamestnanca a zaviazal žalovanú na náhradu schodku vo výške 47 350,Sk, čo predstavuje polovicu z celkovo uplatňovanej sumy. V prevyšujúcej časti súd žalobu zamietol. Žalobca pôvodne v žalobe uplatňoval úrok z omeškania vo výške 9,5% z dlžnej sumy ročne od 13. apríla 2007. Pred začiatkom prvého pojednávania zbral žalobu späť z časti a to o zaplatenie úroku z omeškania vo výške 0,5% ročne zo sumy 94 700,- Sk za čas od 13. apríla 2007 do zaplatenia. V tejto časti súd konanie zastavil v súlade s ustanovením § 96 ods. 1 O.s.p. Podľa § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka priznal žalobcovi aj nárok na zaplatenie úroku z omeškania, pričom výšku určil v súlade s ustanovením § 3 Nariadenia vlády SR 87/95 Z.z. a to 9% z dlžnej sumy ročne. O trovách konania rozhodol súd podľa § 142 ods. 2 O.s.p.

Krajský súd v Prešove na odvolanie žalovanej rozsudkom z 26. januára 2009 sp. zn. 1 Co 187/2008 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým bolo vyhovené žalobe tak, že žalobu zamietol. Žalovanej priznal náhradu trov konania vo výške 1 069,58 €, ktoré zaviazal zaplatiť žalobcu k rukám právneho zástupcu žalovanej do troch dní. Na rozdiel od súdu prvého stupňa, odvolací súd na základe doplneného dokazovania (výsluchom žalovanej na odvolacom pojednávaní a oboznámení sa s predloženými fotografiami prevádzkových priestorov), mal za to že, boli splnené všetky podmienky pre zbavenie sa zodpovednosti žalovanej za vzniknutý schodok práve so zreteľom na to, že neboli vytvorené podmienky pre náležitú starostlivosť o zverené hodnoty. Všetky bezpečnostné opatrenia, ktoré žalobca vykonal, boli realizované až po predmetnej krádeži a vzniku schodku. Ako

vyplývalo z výpovede žalovanej, telefónne karty, ktoré boli predmetom schodku nemohli byť umiestnené alebo skladované inde, so zreteľom na to, že takéto priestory v podmienkach predmetnej prevádzkovej jednotky neexistovali, podmienky v tomto smere vytvorené neboli a umiestnenie telefónnych kariet v šatni, ktorá súčasne slúžila aj ako sklad hygienických a čistiacich potrieb nebolo možné so zreteľom na to, že hmotne zodpovedný zamestnanec by pri odchádzaní do tejto miestnosti po tovar stratil kontrolu nad ostatnými časťami prevádzkovej jednotky, ktoré zabezpečené neboli. Všetky tieto okolnosti potvrdzovalo aj následné konanie zo strany organizácie – žalobcu, ktorý priestor za pultom oddelil dvierkami a namontoval reťaz, avšak to všetko až po krádeži. Druhou významnou okolnosťou, ktorá svedčila v prospech záveru, že žalovaná sa zbavila svojej zodpovednosti za vzniknutý schodok bola samotná okolnosť, že ku tomuto schodku došlo krádežou, pri ktorej boli odcudzené predmetné telefónne karty, ktoré, ako bolo zistené, predstavovali schodok v žalovanej výške, ale aj vo fyzickom vyjadrení. To znamená, že išlo o schodok vzniknutý odcudzením práve daných telefónnych kariet. Podľa ustálenej predchádzajúcej súdnej praxe odcudzenie tovaru iným páchatelom (tak ako to bolo bezpečne zistené v tomto konaní) je vždy dôvodom, ktorý oslobodzuje hmotne zodpovedného zamestnanca zo zodpovednosti za vzniknutý schodok. So zreteľom na právnu kvalifikáciu predmetnej veci, o ktorú sa opierala žaloba i rozhodnutie súdu prvého stupňa, t.j. o kvalifikáciu vzniknutej škody titulu schodku na zverených hodnotách, ktoré je zamestnanec povinný vyúčtovať, bolo podľa odvolacieho súdu nadbytočné uvažovať o neopatrnosti žalovanej vo vzťahu ku vzniknutej škode. Bolo potrebné sa však zaoberať tým, že pokiaľ sa žaloba opierala o hmotnú zodpovednosť (a taktiež aj rozhodnutie súdu prvého stupňa), takáto žaloba bola nesprávne konštruovaná so zreteľom na to, že v predmetnej veci sa jednalo o tzv. spoločnú hmotnú zodpovednosť viacerých spoločne hmotne zodpovedných zamestnankýň, tak ako to vyplývalo z dokazovania na súde prvého stupňa, z ktorého jednoznačne vyplývalo, že okrem žalovanej na predmetnej prevádzkovej jednotke pracovali ešte ďalšie dve pracovníčky s uzavretou dohodou o hmotnej zodpovednosti. Odvolací súd preto dospel k záveru, že žaloba vo vzťahu k žalovanej nie je dôvodná so zreteľom na vyššie uvedené okolnosti, ktoré zbavujú žalovanú zodpovednosti za vzniknutý schodok, ako aj so zreteľom na chybnú konštrukciu žaloby, ktorá neuvažovala so spoločnou hmotnou zodpovednosťou, t.j. s účasťou ďalších hmotne zodpovedných zamestnankýň pri úhrade vyčísleného schodku. O trovách celého konania rozhodol podľa § 224 ods. 2 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca, ktorý ho žiadal zrušiť a vec vrátiť tomuto súdu na ďalšie konanie. Namietal, že rozsudok odvolacieho súdu spočíva

na nesprávnom právnom posúdení veci. Odvolací súd sa podľa dovolateľa vyhol v odôvodnení svojho rozsudku vyhodnoteniu tej skutočnosti, že žalovaná si nesplnila svoje povinnosti pri ochrane majetku, keď v priebehu súdneho konania presne vedela, čo mal zamestnávateľ urobiť, pred vznikom škody však tieto opatrenia nepokladala za dôležité, nakoľko na ne neupozornila. Žalobca ďalej uviedol, že nemôže súhlasiť s právnym názorom odvolacieho súdu, že pri každej krádeži automaticky odpadá povinnosť hmotne zodpovedného zamestnanca uhradiť škodu, záleží vždy na konkrétnych okolnostiach prípadu. Poukázal na to, že o krádeži neexistovali žiadne dôkazy, okrem tvrdenia žalovanej, pričom taký istý stupeň pravdepodobnosti má i verzia, že žalovaná si telefonické karty privlastnila a krádež nahlásila, podobné prípady žalobca vo svojej firme evidoval. Nesúhlasil i so záverom odvolacieho súdu, že žaloba mala byť uplatnená voči ostatným hmotne zodpovedným osobám, pri podaní žaloby vychádzal z pôvodného prehlásenia žalovanej, že je jediná zainteresovaná na vzniku škody.

Žalovaná vo svojom vyjadrení k dovolaniu ho navrhla zamietnuť, poukázala na to, že to, že rozhodnutie spočívalo na nesprávnom posúdení veci je len možnosťou odôvodnenia dovolania, ale nie je to žiadna z podmienok, ktoré by dovolanie pripúšťali v zmysle § 237 O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorý je zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzujú len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným). Dovolateľ žiadnu z týchto väd nenamietal a jej existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Ani vadu tejto povahy dovolateľ nenamietal a jej existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Dovolateľ namieta, že zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Zodpovednosť zamestnanca za škodu spôsobenú pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti je upravená v ôsmej časti Zákonníka práce, zákona č. 311/2001 Z.z. v znení noviel. Je v ňom upravená všeobecná zodpovednosť zamestnanca (§ 179), ako aj zvláštne (osobitné) druhy zodpovednosti (§ 182, § 185). Rozdiel medzi osobitnými druhmi zodpovednosti a všeobecnou zodpovednosťou spočíva najmä v predpokladoch vzniku zodpovednosti za škodu a tiež v stanovenom rozsahu náhrady škody. So zreteľom na obsah žaloby, obranu žalovanej, a obsah dovolania je zrejmé, že ťažisko dovolacieho konania

v prejednávanej veci spočíva v riešení otázky, či boli splnené predpoklady vzniku zodpovednosti žalovanej podľa ustanovenia § 182 ods. 1, 3 Zákonníka práce. Konštrukcia tejto osobitnej zodpovednosti je založená na tom, že zamestnanec, s ktorým sa uzavrela dohoda o hmotnej zodpovednosti, nevyúčtoval hodnoty mu zverené na základe tejto dohody, hoci ich bol povinný vyúčtovať, takže vznikol schodok. Je to zodpovednosť za predpokladané zavinenie, spočívajúce v tom, že zamestnanec nesplnil povinnosť vyúčtovať zverené hodnoty. Základnou právnou charakteristikou schodku je, že zamestnancovi zverené hodnoty, ktoré je povinný vyúčtovať, chýbajú. Inventarizačný rozdiel medzi vyšším stavom majetku a záväzkov v účtovníctve zamestnávateľa a zistenou skutočnosťou je schodkom aj vtedy, ak existencia škody vzniknutej odcudzením zverených hodnôt bola zrejmá už pred vykonaním inventarizácie.

Z hľadiska skutkového stavu bolo v preskúmanej veci zistené (správnosť skutkových zistení v tomto smere žalobca v dovolaní nenapadá), že žalovanej, ktorá mala so žalobcom uzavretú platnú dohodu o hmotnej zodpovednosti, ktorou žalovaná „prijala“ zodpovednosť i za prevzaté telefónne karty, ako i hodnoty, ktoré prevezme v priebehu svojej práce a za prípadný rozdiel na týchto hodnotách, pokiaľ nepreukáže, že rozdiel nezavinila, boli 1. marca 2007 dosiaľ neznámym páchatelom odcudzené jej zverené telefónne karty. Telefónne karty mali byť neznámym páchatelom odcudzené z prevádzky, v ktorej boli voľne uložené vedľa pokladnice.

Keďže základnou právnou charakteristikou schodku je, že chýba hodnota, ktorú je zamestnanec povinný vyúčtovať, schodkom je i účtovný rozdiel vzniknutý tým, že chýba hodnota, o ktorej zamestnanec tvrdí, že mu bola odcudzená. Zamestnanec sa pravda zbaví zodpovednosti celkom alebo sčasti, ak preukáže, že schodok vznikol celkom alebo sčasti bez jeho zavinenia (§ 182 ods. 3 Zákonníka práce), dôvodom zbavenia sa zodpovednosti bez ďalšieho ale nie je zásah inej osoby, ktorý znemožní zamestnancovi stratiť sa o zverené hodnoty. Dôvodom zbavenia sa zodpovednosti zamestnanca nie je „vynachádzavosť zlodějov pri odcudzovaní telefónnych kariet, a spôsob, akým odpútavajú pozornosť predavačky“. Ak tretia osoba odcudzí zamestnancovi zverené hodnoty, ktoré je povinný vyúčtovať, nemá zavinenie tretej osoby samo osebe za následok zánik hmotnej zodpovednosti zamestnanca (porovnaj napr. zhodnotenie rozhodovania súdov Slovenskej socialistickej republiky vo veciach týkajúcich sa zodpovednosti podľa ustanovenia § 176 Zákonníka práce, zákona č. 65/1965 Zb., prerokovaného a schváleného občianskoprávnym kolégiom Najvyššieho súdu

SSR 6. novembra 1975, Cpj 50/75, uverejnené v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk, ročník 1976, pod č. 12), ibaže by zamestnanec preukázal, že schodok vznikol celkom alebo sčasti bez jeho zavinenia. V prípade stretu zodpovedností neznáameho páchatel'a za protiprávny zásah do majetkových práv zamestnávateľa a zodpovednosti zamestnanca za schodok na zverených hodnotách treba skúmať najmä to, či zamestnanec konanie páchatel'a neumožnil (neul'ahčil) porušením svojej pracovnej povinnosti napr. tým, že zverené hodnoty riadne nezabezpečil, či sa o ne riadne nestaral. Zamestnanec sa nemôže zbaviť zodpovednosti, ak nesplnením svojich povinností riadne hospodáriť s jemu zverenými prostriedkami a počínať si tak, aby nedochádzalo k poškodeniu majetku zamestnávateľa alebo k jeho zničeniu (§ 178 ods. 1 Zákonníka práce) vznik schodku umožnil. Ak je nedbanlivostné porušenie povinnosti hmotne zodpovedným zamestnancom takého rozsahu, že bez neho by k vzniku schodku úmyselným konaním tretej osoby vôbec nemohlo dôjsť, potom neprichádza do úvahy ani čiastočné zbavenie sa zodpovednosti podľa § 182 ods. 3 Zákonníka práce. Názor odvolacieho súdu, že odcudzenie tovaru iným páchatel'om (tak ako to bolo podľa jeho záveru, bezpečne zistené v konaní) je vždy dôvodom, ktorý oslobodzuje hmotne zodpovedného zamestnanca zo zodpovednosti za vzniknutý schodok, preto nie je správny.

V danej veci došlo ku krádeži tak, že dosiaľ neznámy páchatel' využil situáciu, že žalovaná obsluhovala iného zákazníka v časti predajne a odcudzil, bez prekonania prekážky telefónne karty, ku ktorým mal zrejme voľný prístup. Je preto zřejmé, že žalovaná čiastočne porušila svoju povinnosť počínať si tak, aby nedochádzalo k poškodeniu majetku zamestnávateľa alebo k jeho zničeniu (§ 178 ods. 1 Zákonníka práce). V tomto smere nebolo dostatočne preukázané, že žalovaná vyvinula všetko potrebné úsilie, aby na takýto nedostatok v prevádzke upozornila a žiadala o jeho odstránenie, prípadne i vo vz'ahu k odstúpeniu dohody o hmotnej zodpovednosti za zverené hodnoty (§ 183 ods. Zákonníka práce). Konštatovanie odvolacieho súdu, že zamestnávateľom boli vytvorené podmienky na zabezpečenie prevádzky až po krádeži, z ktorého usúdil, že tieto podmienky neboli vytvorené, môže viesť len k úvahám o čiastočnom zbavení sa zodpovednosti, nie však k záveru o úplnom jej zbavení sa.

Pokiaľ odvolací súd uviedol, že „so zreteľom na právnu kvalifikáciu predmetnej veci, o ktorú sa opierala žaloba i rozhodnutie súdu prvého stupňa, t.j. o kvalifikáciu vzniknutej škody z titulu schodku na zverených hodnotách, ktoré je zamestnanec povinný vyúčtovať, je nadbytočné uvažovať o neopatrnosti žalovanej vo vz'ahu k vzniknutej škody“, tento jeho

záver nie je v súlade so skutkovým stavom a je úplne v rozpore s právnym posúdením predmetnej veci. Dovolací súd ďalej poukazuje na tú skutočnosť, že pokiaľ žalobca uplatnil žalobou náhradu škody „iba,, voči žalovanej a nie i ďalším hmotne zodpovedným zamestnancom, je to jeho procesné rozhodnutie, ale nemôže mať vplyv na úplne zbavenie sa zodpovednosti žalovanej za vzniknutý schodok, tak ako to uzavrel odvolací súd.

Z dôvodov uvedených vyššie je zrejmé, že dovolanie žalobcu bolo opodstatnené, lebo smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorý bol založený na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky preto tento rozsudok zrušil podľa ustanovenia § 243b ods. 1,2 O.s.p. a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, pričom právny názor dovolacieho súdu je pre odvolací súd záväzný (§ 243d ods. 1 veta druhá O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 7. septembra 2010

JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová